

พุทธบูรณาการกับแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย

BUDDHIST INTEGRATION WITH THE METHOD TO SOLVED

THE CONFLICT PROBLEMS IN THAI POLITICS

อภิชา สุขจีน^๑

Aphicha Sukjeen

ปัญญา สุนันตา^๒

Panya Sunanta

บทคัดย่อ

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทยถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคมและความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ ปัญหาความขัดแย้งนำไปสู่ความรุนแรงจนก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในแง่ของพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงแนวทางในการสร้างความสามัคคี หรือที่เรียกว่า อปริหานิยธรรม ที่ถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่จะช่วยทำให้สังคมที่ตั้งอยู่ในอปริหานิยธรรมนั้นมีความเจริญรุ่งเรือง ตลอดจนถึงหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ที่ถือเป็นหลักธรรมสำคัญใช้ในการปกครองหรือเป็นหลักธรรมสำคัญผู้ปกครองอีกด้วย การนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งนั้น สิ่งสำคัญจะต้องเริ่มจากตัวนักการเมืองเป็นเบื้องต้น เพราะเมื่อนักการเมืองได้รับการพัฒนาย่อมที่จะทำให้เกิดนักการเมืองที่ดีและรู้จักใช้เหตุผลคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.

^๒ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

คำสำคัญ : พุทธบูรณาการ, ความขัดแย้ง

Abstract

The conflict problem in Thai Politics was the big problem and had impact for country, not progresses. Especially, the economic impact, societies and international confidence. The history of Thailand always showed the conflict problem caused the violence and take life and estates. The way to solve conflict problem in Buddhism, the lord Buddha ever told the ways to create harmony or Aparihaniyadhamma. This means the dhamma principle to create the societies into progresses. And the Dhasapitrajadhamma or virtues of a ruler, must useful for rulers. To take the applied dhamma to solved conflict problem must start on politicians because the politicians have to know and do the good action, to know the reason, to know the nation benefit more than their owns.

Keyword : Buddhist integration, conflict

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันมีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ถึงแม้ว่าในแง่ของนิตินัยจะยังไม่มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในทางพฤตินัยนั้น พระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกกลง

ในจิตใจคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆของไทย ล้วนแต่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทั้งสิ้น ในทุกยุคสมัยตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนถึงปัจจุบัน โดยมีสถาบัน กษัตริย์ให้การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากการที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์ อัครศาสนูปถัมภก ทรงเป็นพุทธมามกะ และรัฐบาลรับสนองพระราชโองการในการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา^๓ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรและศาสนจักร ที่จะต้องให้ความอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ศาสนจักรมีหน้าที่ให้การอบรมประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตามกรอบของกฎหมายและศีลธรรม อาณาจักรให้การอุปถัมภ์ในกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้น เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาท ทางการเมืองโดยตรง ไม่สามารถใช้สิทธิในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆได้ แต่ก็ถือว่ามียุทธศาสตร์ สำคัญที่ช่วยอบรมประชาชนให้ประพฤติตามกรอบของศีลธรรมได้ เพราะการที่ประชาชน ประพฤติตนในกรอบศีลธรรมนั้นจะช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุขได้ ดังจะเห็นได้จากในสมัย อดีต ข้าราชการหรือนักการเมืองจะต้องผ่านการบวชเรียน ได้รับการอบรมบ่มเพาะในเรื่องของ คุณธรรมจริยธรรมเสียก่อน จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นในแง่ของ ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองจึงเป็นลักษณะที่เกื้อกูลกัน พระพุทธศาสนามี หน้าที่ให้ความรู้และพัฒนาเพื่อเป็นนักการเมืองที่ดีและเป็นแบบอย่างให้แก่สังคม ในขณะที่ การเมืองก็ให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนานั่นเอง

ในสมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางหลักการเมืองการปกครองเอาไว้แก่ เจ้าลิจฉวีซึ่งได้ปกครองแบบสามัคคีธรรมหรือสมาพันธรัฐซึ่งถือว่ามี การปกครองที่ถือค่อนข้างที่ จะเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในยุคหนึ่ง หลักธรรมการปกครองซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้มีชื่อว่า “อปรีหานิยธรรม” แปลว่า ข้อปฏิบัติไม่เป็นที่ตั้งของความเสื่อม หรือข้อที่ประพฤติปฏิบัติ แล้วจะไม่นำไปสู่ความเสื่อมเรียกอย่างง่ายว่า ปฏิบัติแล้วจะสามารถรักษาความเจริญรุ่งเรืองเอาไว้ ได้นั่นเอง ซึ่งมีทั้งหมด ๗ ประการ ได้แก่^๔

^๓ กมล สมวิเชียร, **ประชาธิปไตยกับสังคมไทย**, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๒๓.

^๔ สวาท ฮาดถักดี, ทรงพล โชติทิวสกุล และชัยรัตน์ มาสอน, **การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา**, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๘๘.

๑๑๒ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒)

๑. มีการประชุมกันเสมอ และพร้อมเพรียง
๒. การประชุมเป็นไปโดยสามัคคี เข้าประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมพร้อมกัน ปฏิบัติกรณียะที่ควรทำโดยพร้อมกัน
๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ ไม่ทำลายข้อบัญญัติที่เหมาะสม ยึดถือปฏิบัติตามบัญญัติที่รับรองอยู่
๔. สักการะ เคารพ นบถือ บูชา ผู้เก่าแก่ของบ้านเมือง และเชื่อฟังปฏิบัติตาม
๕. ไม่ทำการข่มขืนน้ำใจกุลสตรีโดยพลการ เชิดชูเกียรติศักดิ์ศรีของกุลสตรีให้สูงเด่น
๖. สักการะ เคารพ นบถือ บูชา ปุชานียสถานทั้งภายในและภายนอกเมือง ไม่ทำลายการบารุงบำรุงที่เป็นมาโดยธรรมแต่โบราณ
๗. ถวายการคุ้มครองป้องกันด้วยดีในพระอรหันต์ของชาวเมือง พร้อมด้วยใจปรารถนาว่า ท่านที่ยังไม่ได้มา ขอได้โปรดมาเมืองข้าพเจ้าเถิด ส่วนท่านที่มาแล้วขอให้ท่านอยู่เป็นผาสุกในเมืองนี้เถิด^๕

สรุปได้ว่า หลักการเมืองการปกครองในแนวทางพระพุทธศาสนานั้นจะต้องประกอบด้วยหลักการ สามัคคี เสมอภาค (ทางสถานภาพ ทางเพศ) การให้เกียรติ ศีลธรรม ซึ่งการปกครองในลักษณะนี้จะทำให้สังคมเจริญไม่ก้าวถอยหลังไปสู่ความเสื่อม พหุชนกลับมาดูสังคมไทยในปัจจุบันในเรื่องการปกครองแล้ว จะเห็นได้ชัดว่ามันแตกต่างจากแนวทางการเมืองการปกครองแบบแนวทางพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง

พระพุทธศาสนากับการปกครองของไทย

การที่คนไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต คนไทยส่วนใหญ่ได้รับการบ่มนิสัยจากพระพุทธศาสนา ทำให้มีลักษณะนิสัยที่เอื้ออารี มีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมจิตใจ ลักษณะนิสัยให้ประณีตเรียบร้อย จนทำให้คนไทยมีบุคลิกที่มีความรักในความเป็นไทย ชอบเสรีภาพ มีความรักสันติ ไม่ชอบเบียดเบียนผู้อื่น ตลอดจนถึงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น การที่คนไทยมีลักษณะนิสัยดังกล่าว เนื่องจากมี

^๕ พระราชวรมุนี ประยูร ปยุตโต, **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**, (กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๖). หน้า ๑๔.

พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ วิถีชีวิต การปกครอง ต่างได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักธรรมที่เด่นชัดมากที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการปกครองของไทย ได้แก่ ๑) หลักทศพิธราชธรรม เนื่องจากพระมหากษัตริย์ไทยได้ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม คือ ธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ ๑๐ ประการ ได้แก่ ๑) ทาน หมายถึง พระราชทานพัสดุ สิ่งของ หรือปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แก่ผู้สมควรได้รับ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ และราษฎรผู้ยากไร้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่หน่วยงานต่าง ๆ อีกด้วย ๒) ศีล หมายถึง การทรงศีล หรือการที่ทรงตั้งสังวรรักษาพระอาการ กาย วาจา ให้สะอาดปราศจากโทษอันควรครหา พระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในบวรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้เสด็จออกทรงผนวช เพื่อทรงศึกษาและปฏิบัติพระธรรมวินัย อุทิศพระราชกุศลพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ๓) บริจาค หมายถึง การพระองค์พระราชบริจาคไทยธรรม หรือสิ่งของที่พระราชทานให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่พระราชวงศานุวงศ์ รวมทั้งพระราชทานแก่ประชาชนผู้ยากไร้ ๔) อาชวะ หมายถึง ความซื่อตรง ทรงมีพระราชอัธยาศัย อันประกอบด้วย ความซื่อตรง ดำรงในสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธมิตรและพระราชวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวง ไม่ทรงคิดลวง ประทุษร้ายโดยอุบายผิดยุติธรรม ๕) มัทวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ทรงมีพระราชอัธยาศัยอ่อนโยน ไม่ดื้อดึงถือพระองค์แม้มีผู้ตักเตือนในบางอย่างด้วยความมีเหตุผลก็จะทรงพิจารณาโดยถี่ถ้วน ถ้าถูกต้องดีชอบก็ทรงอนุโมทนา และปฏิบัติตามทรงสัมมาคารวะอ่อนน้อมแก่ท่านผู้เจริญโดยวัยและโดยคุณ ไม่ทรงดูหมิ่น ๖) ตบะ หมายถึง ความเพียร ทรงสมทานกุศลวัตร ด้วยการเอาพระราชหฤทัยใส่ ในการปกครองพระราชอาณาเขต และประชาชนให้มีความสุขปราศจากภัยอันตราย ตลอดถึงการที่ทรงมีพระอุตสาหะอันแรงกล้าในกุศลสมทาน ระวังบาปที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และเพื่อจะกำจัดบาปกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมสูญ ไม่ตั้งอยู่ในพระสันดาน ๗) อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ ทรงมีพระกริยาที่ไม่โกรธ โดยวิสัย มิใช่เหตุที่ควรโกรธ แม้มีเหตุที่ให้ทรงพระพิโรธ แต่ทรงข่มเสียให้อันตรธานสงบระงับไปด้วยทรงมีพระเมตตาอยู่เสมอ ไม่ทรงปรารภนาจะก่อภัย ก่อเวรแก่ผู้ใด ๘) อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียน ด้วยทรงมีพระราชอัธยาศัยกอบปรีย์ด้วยพระราชกรุณา ไม่ทรงปรารภนาจะก่อทุกข์แก่ผู้ใดแม้กระทั่งสัตว์ ไม่ทรงเบียดเบียนพระราชวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และอาณาประชาราษฎร์ ให้ลำบากด้วยเหตุอันไม่ควรกระทำ ๙) ชันติ หมายถึง ความอดทน ทรงมีพระราชหฤทัยดำรงมั่นในขันติ มีความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทน เช่น อดทนต่อทุกข์ อดทนต่อเวทนา

๑๑๔ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒)

อันเกิดขึ้นในพระวรกาย และทรงมีพระขันติเมตตากรุณาธิคุณ งดโทษผู้มีความประมาท กระทำผิดล่วงพระอาญา และควรจะลงราชทัณฑ์ แต่ก็ทรงระงับด้วยความอดทนไว้ได้ ๑๐) อวิโรธนะ หมายถึง ความเที่ยงธรรม ทรงรักษาความยุติธรรมไม่ให้แปรผันจากสิ่งที่ตรง และดำรงพระอาการไมยินดี ยินร้าย ต่ออำนาจคติทั้งปวง หรืออีกนัยหนึ่ง คือความไม่ประพฤติ ผิดในชาติตติยราชประเพณี ทรงดำรงอยู่ในพระราชจริยาวัตรของพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง^๖

ปัญหาของนักการเมืองของไทย

อาชีพนักการเมืองถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ เพราะอาชีพนักการเมืองเป็นอาชีพที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการรับนโยบายของรัฐบาลในการนำมาบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน เริ่มจากนักการเมืองในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จนไปถึงระดับประเทศ นักการเมืองถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน ซึ่งอำนาจของนักการเมืองนั้นต่างได้รับสิทธิพิเศษในหลายๆด้าน ทั้งในแง่ของอำนาจในการปกครอง การแสวงหาประโยชน์ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วนั้น นักการเมืองถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศในด้านต่าง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีนักการเมืองบางกลุ่มที่แสวงหาอำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเอง พวกพ้องเป็นหลัก ทำให้เกิดปัญหาต่างๆมากมายตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคอร์รัปชัน ที่เป็นปัญหาคู่กับนักการเมืองไทยมาทุกยุคสมัย รวมถึงปัญหาด้านอื่นๆ อาทิเช่น การทุจริตเลือกตั้ง ฉ้อราษฎร์บังหลวง ช่วยเหลือพวกพ้องให้ได้ตำแหน่งแทรกแซงอำนาจหน้าที่ของข้าราชการประจำ ใช้ทรัพย์สินงบประมาณราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว บังคับให้ข้าราชการผู้น้อยทำผิดแทนตน ปรับหรือออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์นักการเมือง ดังที่เห็นในปัจจุบัน เอาใจออกห่างจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยกเว้นการเอาผิดทางจริยธรรมกับนักการเมืองบางกลุ่ม แก่ง หรือใส่ร้ายป้ายสีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม มีผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่โปร่งใส

^๖ พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, **ธรรมกับสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

ใช้เงินซื้อเสียง แสวงหาผลประโยชน์จากการบริหารงานอภิมาโพรเจคต่างๆ ดึงงบประมาณไป ยังจังหวัดของตน และประชาชนิยม ซึ่งปรากฏชัดเจนนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ ของรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งนโยบายเหล่านี้จะไม่มีปัญหา หากช่วยให้ประชาชนเลี้ยงตัวเองได้ ในระยะยาว แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะการให้เงินประชาชนเปล่า ๆ ทำให้เกิดหนี้สิน และไม่สามารถตั้งตัวได้ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากนักการเมืองของไทยขาด คุณธรรมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ถึงแม้ว่าจะมีหลายๆหน่วยงานที่ได้เสนอแนวทางการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ต้องปฏิรูประบบการศึกษา ปรับค่านิยมยกย่องคนมีความรู้ ความสามารถมากกว่าคนร่ำรวย กำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมสำหรับจริยธรรมวิชาชีพ จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะดูแลจริยธรรมนักการเมือง ให้ความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกประชาชนให้ สอดส่องดูแลจริยธรรม หรือคว่ำบาตรนักการเมืองที่ประพฤติผิดทางจริยธรรม เปลี่ยนแปลง ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก ใช้วัฒนธรรมสร้างชาติไม่โกงกิน และเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ พฤติกรรมนักการเมือง และควรให้นักการเมืองที่จะลงสมัครเลือกตั้งต้องผ่านการอบรม จริยธรรมก่อน ซึ่งประเด็นสุดท้ายถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการอบรมจริยธรรม สำหรับนักการเมืองนั้น ถือเป็นการพัฒนาที่ช่วยสร้างความตระหนักให้กับนักการเมือง สร้าง จิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะได้กล่าวใน ประเด็นต่อไป

ความขัดแย้งทางการเมืองไทย

ความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน สามารถดึงให้คนไทยจำนวนมากเกิดแตกแยก ทางความคิดเป็นสองฝ่ายอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนนั้น ซึ่งสาเหตุเกิดจาก การที่คนไทยฝ่าย หนึ่งถูกชักนำให้เข้าร่วมการต่อสู้เพราะมองเห็นวงจรปัญหาทางการเมืองของการทำรัฐประหาร ที่เกิดขึ้นซ้ำซาก ๆ โดยไม่เคารพสิทธิและเสียงของประชาชน จึงได้มีการออกมาต่อสู้เพื่อผลักดัน ให้บ้านเมืองหลุด จากวัฏจักรดังกล่าวเพื่อให้เกิด ‘ประชาธิปไตย ที่มีคุณภาพ’ ที่เป็นของ ประชาชนและเพื่อประชาชนด้วยการยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตย’ เป็นเครื่องมือต่อสู้ โดยไม่ เห็น ด้วยกับการใช้วิธีทำรัฐประหารเพื่อแก้ปัญหา บ้านเมือง ขณะที่คนไทยอีกฝ่ายหนึ่งถูกชักนำ ให้เข้าร่วมการต่อสู้ ก็เพราะมองเห็นวัฏจักร ปัญหาทางการเมืองอีกด้านของการใช้เงิน จำนวน

มากในการหาเสียง/ซื้อเสียง ซึ่งนำไปสู่ การใช้อำนาจหาทุนไว้ใช้เลือกตั้งที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ เช่นกัน จึงออกมาต่อสู้เพื่อหวังผลักดัน ให้บ้านเมืองหลุดจากวัฏจักรของปัญหานี้ โดย เห็นมิติเรื่องคุณธรรมเป็นหลักและอาศัย ‘อุดมการณ์ความเป็นไทย’ เป็นเครื่องมือต่อสู้ ถึงแม้ว่าต้องอาศัยการทำรัฐประหารเข้าช่วยก็ตาม สถานะปัญหา ความขัดแย้งในบ้านเมืองปัจจุบันมีความซับซ้อน จึงต้องมองทั้งมิติความขัดแย้งที่ เกิดจากความเลื่อมล้ำของสังคมเมืองและ สังคมชนบท ตลอดจนความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำในระบบ สังคมการเมืองไทย และที่สำคัญจะต้องมอง ลึกลงไปถึงเหตุมูลฐานของความขัดแย้งทั้งใน มิติเชิงคุณค่าและมิติเชิงโครงสร้างที่แฝงอยู่ใน ระบบสังคมการเมืองไทยตั้งแต่มีการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ ๘๕ ปี ก่อน ทั้งนี้ถ้าสามารถทำให้คนไทยสองฝ่าย เห็น ‘จุดหมายร่วม’ ที่ตรงกันในการสร้าง ‘ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและคุณธรรม’ ซึ่ง ‘ประชาธิปไตยแบบ ธรรมาธิปไตย’ แล้วนำหลักนิติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่านมาใช้^๗ เพื่อให้โอกาสคนไทยทั้ง สองฝ่าย ได้ใช้ศักยภาพที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ มาร่วมกันขับเคลื่อนบ้านเมืองไปสู่ ‘จุดหมาย ร่วม’ ที่ทุกฝ่ายเห็นตรงกันนั้น ดังนั้นความขัดแย้งอันเกิดจากการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ของแต่ละฝ่ายภายใต้ ‘เกมส์กับดัก’ ที่ผ่านมา ก็จะได้รับแก้ไขในช่องทางที่ทุกฝ่ายต่าง ได้รับประโยชน์ร่วมกันในระดับหนึ่งโดยจะไม่มีฝ่ายไหนได้รับประโยชน์มากไปกว่านี้ถ้าหาก เปลี่ยนไปเลือกทางเลือกอื่น อันจะทำให้บ้านเมืองหลุดจากกับดักของความขัดแย้งใน รอบสิบปีที่ผ่านมานี้ได้

พุทธบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาทางการเมืองด้วยสันติวิธี

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นพัฒนาสันติภาพให้เกิดขึ้นทั้งภายในจิตใจของบุคคลในเชิงปัจเจกชนเป็นอันดับแรก โดยการกลับมาวิเคราะห์สภาพจิตของแต่ละคนเป็นอิสระจากความอยากได้มากจนเกินขอบเขตหรือไม่ (ตัณหา) ไม่ได้มีความมุ่งมั่นที่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้มากซึ่งอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยมีได้ตระหนักรู้คุณค่า

^๗ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.), รายงานฉบับสมบูรณ์ของ คอป. กรกฎาคม ๒๕๕๓-กรกฎาคม ๒๕๕๕, (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ คอป., ๒๕๕๕) หน้า ๒๔๒-๒๔๖, และบทสรุปผู้บริหารของสถาบันพระปกเกล้า, รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕), หน้า ก.

ของกลุ่มต่างหรือไม่ (มานะ) และมีได้มีจิตใจที่คับแคบโดยการพร้อมที่จะเปิดใจรับฟัง วัตถุประสงค์และความต้องการของคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมที่เห็นแตกต่างจากตนเอง ซึ่งการที่ สภาพจิตใจของแต่ละบุคคลเป็นอิสระจากสิ่งเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของความเจริญ และงดงามของ สันติภายใน ดังที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนอยู่เสมอว่า สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบสุขไม่มี อย่่างไรก็ตาม การมุ่งเน้นให้กลุ่มคนอื่นๆ ได้เกิดการตระหนักรู้และพัฒนาสันติภายในนั้น มิได้หมายความว่า พระพุทธศาสนาละเลยการพัฒนาสันติภายนอกให้กลุ่มคนต่างๆสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่าง สันติสุข ทั้งนี้ พระพุทธศาสนาได้ออกแบบเครื่องมือในการพัฒนาสันติภายนอกเอาไว้ เพื่อจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มสงฆ์เช่นกัน ซึ่งเรียกว่า “อธิกรณสมณะ” อันหมายถึง เครื่องมือในการระงับความขัดแย้ง หรืออคติความต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มสงฆ์ด้วยตัวเอง ดังนั้นหลักการพื้นฐานในการพัฒนาสันติภาพให้เกิดขึ้นในทางการเมืองประกอบไปด้วย^๘

๑) การมีความรักอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม จะเห็นได้ว่า แผนทีสัตว์โลกจะอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักเมตตาหรือความรักเป็นฐานรองรับ นอกจากนั้นแม้ต่ายังทำหน้าที่เป็นเกลียวเชือกร้อยรักหัวใจของสัตว์ทั้งหลายให้สามารถที่จะคิด พุดและแสดงออกต่อกันด้วยความรักความเมตตา มนุษย์เป็นสัตว์โลกซึ่งมีมโนธรรมสูงกว่าสัตว์ ชนิดอื่นๆควรแสดงออกต่อกันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมไม่ว่าจะเป็นความรักระหว่างมนุษย์ ต่อมนุษย์หรือมนุษย์ต่อสัตว์โดยไม่มี การแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ ศาสนา ภาษา หรือชาติดิพันธ์สิ่ง ที่มนุษย์จะต้องตระหนักรู้ในประเด็นนี้ ก็เพราะว่าบริบทดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์สมมุติขึ้น และกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของมนุษย์ในโลก เพราะฉะนั้นการที่ บุคคลหรือกลุ่มคนก่อนที่จะคิดพุด หรือแสดงออกขณะที่คิดพุด หรือแสดงออกและภายหลังที่ คิด พุด หรือแสดงออกต่อคนหรือสิ่งอื่นๆด้วยความรักและความปรารถนาดีแล้ว มนุษย์ย่อม สามารถที่จะจัดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและระงับความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้น หรือเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ สามารถแก้ไขด้วยวิธีการสมานฉันท์ และทำให้มนุษย์สัตว์และสิ่งแวดล้อมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สุข

ในประเด็นสันติภาพทางการเมืองนั้น การมีความรักอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมถือ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความรักความเสมอภาคและ

^๘ พระมหาพรหมชา ธรรมมหาโส, พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่, (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๔๖๖-๔๖๗.

๑๑๘ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒)

เท่าเทียมกับประชาชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยไม่เอาความเห็นส่วนตนเป็นหลัก เพราะสังคมไทยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นั่นหมายถึงการรับฟังเสียงประชาชนเป็นส่วนใหญ่นั้นเอง ดังนั้นการมีความรักอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมจึงเป็นหลักการที่จะช่วยป้องกันปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองได้

๒. การรื้อถอนและการสลายความยึดมั่นถือมั่น นอกเหนือจากการที่มนุษย์ควรที่จะคิด พูดหรือแสดงออกต่อกันและกัน รวมไปถึงสิ่งอื่นๆด้วยความรักแล้ว ประเด็นที่ว่าด้วยการรื้อถอนและการสลายความยึดมั่นถือมั่น ก็นับได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเช่นกัน จะเห็นได้ว่า ในขณะที่มนุษย์เพียรพยายามที่จะเพิ่มอุณหภูมิของความรักให้มากยิ่งขึ้นมากมายเพียงใดมนุษย์ก็ควรที่จะพยายามลดอุณหภูมิของการยึดมั่นถือมั่นเพียงนั้น การรื้อถอนและการทำลายความยึดมั่นถือมั่นนั้น หากพิจารณาในแง่ของประเด็นทางการเมือง หมายถึงการยึดมั่นในความคิดและการกระทำของตนเองว่าดีที่สุดถูกต้องที่สุด ในขณะที่ความคิดและการกระทำของคนอื่นนั้นเป็นสิ่งลำสมัย เลวร้าย และไม่ถูกต้อง สิ่งที่จะตามมาก็คือการที่บุคคลหรือกลุ่มคนพยายามที่จะทำลายพื้นที่ทางอัตลักษณ์ของคนอื่น หรือสิ่งอื่นแล้วพยายามที่จะจัดวางพื้นที่ทางอัตลักษณ์ของตนเองเข้าไปแทนที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดการปะทะกันทางค่านิยม วัฒนธรรม และชาติพันธุ์

ในปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองนั้น การรื้อถอนและการสลายความยึดมั่นถือมั่นของผู้นำถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะหากผู้นำยังยึดติดกับความคิดของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องย่อมที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาภายหลัง ดังจะเห็นได้จากบทเรียนทางการเมืองที่ผ่านมาของไทย ที่มีการประท้วงจนนำไปสู่ความรุนแรงในที่สุด สาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจากการยึดถือความคิดของผู้นำ หรือเฉพาะกลุ่มโดยไม่ได้ฟังเสียงประชาชนส่วนใหญ่นั้นเอง

๓. การยอมรับในความหลากหลายและความแตกต่าง หมายถึงการยอมรับฟังและยอมรับในความหลากหลายของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองการยอมรับฟังความหลากหลายและความแตกต่างถือเป็นสิ่งที่นักการเมืองหรือผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญ เพราะหากไม่ยอมรับในความหลากหลายและความแตกต่างแล้ว ผลกระทบที่จะตามมาคือการขัดแย้งทางความคิดจนนำไปสู่ความรุนแรงในที่สุด

๔. การตระหนักรู้เคารพและให้เกียรติผู้อื่นหรือสิ่งอื่นๆ หมายถึง การให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำผู้ปกครองในระดับต่างๆที่ฟังมีต่อประชาชน โดยมีได้มองตนเองว่าสูงส่ง

และอยู่เหนือผู้อื่นมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น แต่หมายถึงการยอมรับและเคารพในเสียงของประชาชน เพราะการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองนั้น เสียงของประชาชนถือเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดอำนาจทางการเมืองขึ้น

หลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมือง

การที่การเมืองไทยในปัจจุบันประสบปัญหาดังที่กล่าวไว้เบื้องต้น เนื่องจากการขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ปกครองหรือนักการเมือง อีกทั้งนักการเมืองผู้ปกครองหลายๆท่าน ก็ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ประชาชน รู้สึกเบื่อหน่ายกับระบบการเมืองการปกครองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นแทบจะทุกรัฐบาล เป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้ จนนำไปสู่การปฏิวัติยึดอำนาจของฝ่ายต่างๆ ประเทศขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศชาติเกิดความเสียหาย ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหามหาการเมืองจำเป็นต้องนำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา เพราะหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่ปราศจากอคติหรือความลำเอียง เป็นหลักการที่เริ่มต้นจากการสร้างจิตสำนึกหรือสร้างคุณธรรมในตัวนักการเมืองเสียก่อน เพราะฉะนั้นคุณธรรมที่นักการเมืองจะต้องมีเป็นเบื้องต้นก็คือ

๑. หลักเบญจศีล-เบญจธรรม หมายถึงหลักศีลธรรมเบื้องต้นที่จะช่วยทำให้นักการเมืองเริ่มต้นการเป็นผู้นำที่ดี สามารถควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งหลักเบญจศีล-เบญจธรรมนี้จะช่วยทำให้นักการเมืองได้รับการยอมรับจากประชาชนเพราะเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของสังคมนั่นเอง

๒. หลักสุจริต ๓ ประกอบไปด้วย^๙

^๙ พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๒, (กรุงเทพฯ : เอส.พรินติ้ง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๔๕๖.

๑) กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ติงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ไม่เบียดเบียนกันและกัน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

๒) วจีสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ติงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ และ

๓) มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ติงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่เมตริ์ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

๒. อปทานิยธรรม หมายถึง หลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครอง เพื่อป้องกันมิให้การบริหารหมู่คณะเสื่อมถอย^{๑๐} แต่กลับเสริมให้เจริญเพียงส่วนเดียว สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนและผู้บริหารบ้านเมือง ดังนี้คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เป็นการประชุมพบปะปรึกษาหารือกิจการงานต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันโดยสม่ำเสมอ

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการประชุม และการทำกิจกรรมทั้งหลายที่พึงกระทำร่วมกัน หรือพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง

๓) ไม่บัญญัติ หรือล้มเลิกข้อบัญญัติต่าง ๆ เป็นการไม่เพิกถอน ไม่เพิ่มเติม ไม่ละเมิดหรือวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติไว้ และไม่เหยียบย่ำล้าสิ่งของที่ตกลงวางบัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนุญ

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๔๙๙.

๔) ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ดังนั้นเราต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพนับถือ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์มามาก

๕) ไม่ข่มเหงสตรี เป็นการให้เกียรติและคุ้มครองสตรี มิให้มีการกดขี่ข่มเหงรังแก

๖) เคารพบูชาสักการะเจดีย์ คือการให้ความเคารพศาสนสถาน ปุชนีย์สถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติ อันเป็นเครื่องเตือนความจำ ปลุกเร้าให้เราทำความดี และเป็นที่ยอมรับของหมู่ชน ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานที่สำคัญเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงาม

๗) ให้การอารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เป็นการจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก

๓. หลักสาราณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง หมายถึง มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ดังนี้^{๑๑}

๑) เมตตากายกรรม ได้แก่ การเข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วย เมตตา นั่นคือการอยู่ด้วยกันด้วยการกระทำดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ไม่ก่อสงคราม แต่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกัน เพื่อความผาสุกของมวลมนุษย์ เป็นต้น

๒) เมตตาวจีกรรม ได้แก่ การเข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา คือใช้หลักการพูด โดยการเจรจาให้เข้าใจกัน ไม่กล่าวร้ายเสียดสีกัน เป็นต้น

๓) เมตตา मनธรรม ได้แก่ การเข้าไปตั้งมนกรรมประกอบด้วยเมตตา คือการไม่คิดทำร้ายซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์เคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีจิตเมตตาต่อกัน เป็นต้น

๔) แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้มาด้วยความชอบธรรมแก่เพื่อนมนุษย์ ได้แก่ การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคเครื่องมือการเกษตร ตลอดจนจนวิทยาการความรู้ต่างๆให้แก่เพื่อนมนุษย์รวมถึงการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ไม่ทำลายระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อมวลมนุษย์ เป็นต้น

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๔.

๕) รักษาความประพฤตินี้(ศีล) เสมอกัน ได้แก่ การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับมติสากลหรือหลักการขององค์การสหประชาชาติหรือองค์การระหว่างประเทศไม่ฝ่าฝืนมติหรือหลักการนั้นอันจะก่อให้เกิดความหวาดระแวง ไม้ไว้เนื้อเนื้อเชื่อใจกัน

๖) มีความเห็นร่วมกัน ไม่วิวาทเพราะมีความเห็นผิดกัน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันจะต้องยอมรับในกฎกติกาทางสังคมที่กำหนดไว้ ไม่กระทำตนเสมือนว่าเป็นการฝ่าฝืนมติของสังคมโลก ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกันหรือข่มเหงกีดกันผู้อื่น มีแต่จะสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วย

๔. สังคหวัตถุ ๔ หรือคุณธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้^{๑๒} คือ เป็นเครื่องก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวสนิทสนมยิ่ง ๆ ขึ้นและผูกพันให้มั่นคงตลอดไป ซึ่งมีดังต่อไปนี้ ๑) ทาน แปลว่า การให้ หมายถึง การแบ่งให้ เฉลี่ยให้ ปันให้ เพื่อแสดงอัธยาศัยไมตรี ผูกสามัคคีกันไว้ เช่น เมื่อเพื่อนมนุษย์ถูกภัยพิบัติ เราก็ควรส่งอาหาร สิ่งของ ยารักษาโรค ไปให้ตามกำลังความสามารถของเราหรือเพื่อนมนุษย์เป็นปกติสุขเราก็แบ่งปันให้ความรู้ วิทยาการ เงินทุนเครื่องมือทำการเกษตร เป็นต้น

๒) ปิยวาจา แปลว่า เจรจาอ่อนหวาน หมายถึง พูดคำที่สุภาพ อ่อนโยนและเป็นคำที่มีประโยชน์ที่ผู้ฟังได้ฟังแล้วชื่นใจ สบายใจเห็นประโยชน์ในคำพูดนั้น

๓) อัตถจริยา แปลว่า ประพฤติประโยชน์ หมายความว่า การบำเพ็ญตนให้เป็นคนมีประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้แก่ การไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนมนุษย์ และไม่นิ่งดูตายเมื่อผู้อื่นขอความช่วยเหลือ การสนับสนุนในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์ต่อประชาคมโลกโดยรวมและการชักนำโน้มนำประเทศที่มีนโยบายที่ผิดพลาดที่มุ่งแสวงหาอำนาจผลประโยชน์หรือเป็นภัยต่อความสงบสุขของโลก ให้หันมามีนโยบายหรือทิศทางที่ถูกต้องชอบธรรม เพื่อความสงบสุขของมนุษยชาติได้ ๔) สมานัตตา แปลว่า ความเป็นคนมีตนสม่าเสมอ หมายความว่า ไม่ถือตัว คือไม่หยิ่งจองหองในเมื่อได้มีฐานะ ซึ่งได้แก่ การให้ความนับถือเพื่อนมนุษย์ ผู้มีฐานะศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับตน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลที่ด้อยกว่าตน เป็นต้น

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๓.

๕. พรหมวิหาร หมายถึง หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์^{๑๓} หรือธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักในใจและควบคุมความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมวลมนุษยชาติ มี ๔ ประการคือ

๑) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอย่างให้เพื่อนมนุษย์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษยชาติและสรรพสัตว์ทั้งหลายโดยทั่วหน้า

๒) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย

๓) มุทิตา คือความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงอยู่ปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

๔) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง มีจิตใจเที่ยงตรง ไม่เอนเอียง ไม่เกิดอคติต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

ในขณะเดียว

๖. ทศพิธราชธรรม คือ มีคุณธรรมของผู้ปกครอง หรือ ราชธรรม (ธรรมของพระราชา ๑๐ ประการ ดังนี้^{๑๔}

๑) ทาน หมายถึง การให้ และแบ่งปันให้มวลประชา คือ บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ โดยมุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อให้กับมวลประชา เอาใจใส่ จัดสรรสวัสดิการ การให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ให้ประชากรราษฎรได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์ และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดี

๒) ศีล หมายถึง รักษาความสุจริต คือ ประพฤติดีงาม สำนวณกายและวจี ประกอบการอย่างสุจริต ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชากรราษฎร

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๙.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๐.

๑๒๔ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒)

๓) ปริจจาคะ หมายถึง บำเพ็ญกิจด้วยเสียสละ คือ สามารถเสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนเสียสละชีวิตของตนได้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔) อาชวะ หมายถึง ปฏิบัติการโดยซื่อตรง คือ ซื่อตรง ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มัททวะ หมายถึง ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงคน คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคค์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ควรได้รับความรักภักดี

๖) ตปะ หมายถึง พ้นจากการมัวเมาโดยเผากิเลส คือ ตัดกิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิตใจ ระงับยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและมันต์แต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์

๗) อักโกธะ หมายถึง ไมโกรธ คือ ไม่เกรี้ยวกราด ไม่วินิจฉัยความ และกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจําใจไว้ระงับความเคืองชุน่ วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

๘) อวิหิงสา หมายถึง ไม่เบียดเบียน คือ ไม่หลงอำนาจ ไม่บีบบัคนกดขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

๙) ชันติ หมายถึง ความอดทน คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ อดทนต่อความเหนื่อยยาก อดทนต่อการบำเพ็ญกรณียกิจโดยชอบธรรม

๑๐) อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่คลาดธรรม คือ การประพฤติดูอยู่ในธรรมอันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎรเป็นที่ตั้ง สิ่งใดที่ประชาราษฎร์ปรารถนาโดยชอบธรรมก็ไม่ขัดขืน การใดที่จะเป็นไปโดยชอบธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาราษฎร์ ก็ไม่ขัดขวาง วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว เพราะถ้อยคำดีร้าย ลากสักการะหรืออารมณ์ที่ปรารถนาและไม่ปรารถนาใด ๆ มีความเที่ยงธรรม และมีนิติธรรม คือ มีระเบียบแบบแผน มีหลักในการปกครอง ตลอดจนประพฤติดนอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

ทศพิธราชธรรม หรือราชธรรม ๑๐ ประการนี้ ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นหัวใจในการปกครอง องค์พระมหากษัตริย์ หรือผู้ปกครองบ้านเมือง ได้ทรงเคารพและยึดเป็นแนวทาง

ในการบริหารประเทศตลอดมา บุคคลใดก็ตาม หากประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม ๑๐ประการ นี้ ย่อมได้รับการยกย่องเทิดทูนว่าเป็นผู้ปกครองโดยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน สังคม และประเทศชาติ

บทสรุป

การที่นักการเมืองมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหรือได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแล้วนั้น จะช่วยให้ลดปัญหาทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่มีสาเหตุมาจากภายใน คือเกิดจากความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า กิเลส การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองนั้นทำให้สามารถที่จะควบคุมและรู้เท่าทันปัญหาที่มีต้นตอจากภายในของมนุษย์ได้ ซึ่งเมื่อนักการเมืองได้รับการพัฒนาก็ย่อมที่จะหมายถึงประชาชนก็ย่อมได้รับการพัฒนาควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจแล้ว ประชาชนก็ย่อมที่จะมีความไว้วางใจในการพัฒนาประเทศชาติและเป็นกระบอกเสียงให้กับพวกเขา เพราะฉะนั้นนักการเมืองจึงถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในสมัยพุทธกาล การปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราชมีการปกครองโดยระบอบธรรมาธิปไตย ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นกรอบในการปกครอง ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในสังคมไทยปัจจุบัน การปกครองจำเป็นจะต้องอาศัยหลักการทางศาสนาช่วยในการบริหารงานต่างๆ ซึ่งนักการเมืองถือเป็นตัวขับเคลื่อนในการบริหารประเทศ ดังนั้น สังคมจะเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงนักการเมืองถือเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีส่วนกำหนดทิศทางการบริหารประเทศได้นั่นเอง

๑๒๖ วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่

๒๒. กรุงเทพฯ : เอส.พรินติ้ง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๗.

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. **ธรรมกับสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.

พระราชวรมุนี ประยุทธ์ ปยุตโต. **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๖.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. **พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่**. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

กมล สมวิเชียร. **ประชาธิปไตยกับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖.

สวาท ฮาดถักดี,ทรงพล โชติกเวชกุล และชัยรัตน์ มาสอน. **การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา**. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาฯขอนแก่น, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑).

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.). **รายงานฉบับสมบูรณ์ของ คอป. กรกฎาคม ๒๕๕๓-กรกฎาคม ๒๕๕๕**. (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ คอป.,๒๕๕๕) หน้า ๒๔๒-๒๔๖. และบทสรุปผู้บริหารของสถาบันพระปกเกล้า. รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕.

